

DOKAZOVÁNÍ

Mgr. Miloslav Hrdlička

DOKAZOVÁNÍ V CIVILNÍM SOUDNÍM ŘÍZENÍ (ZEJMÉNA § 120 A NÁSL. OSŘ)

DOKAZOVÁNÍ – POJEM A CHARAKTERISTIKA

- **Dokazování** – právem upravený postup soudu a účastníků, který směřuje ke zjištění skutkových **poznatků o skutečnostech rozhodných pro dané řízení (pro rozhodnutí)**
- V tomto procesu hraje nejdůležitější roli **soud**, ale je nutné upozornit i na roli procesních stran, která je různá v jednotlivých fázích dokazování
- Nutné odlišit od tzv. **osvědčení** skutečností –
 - Skutečnost není dokázána, ale postačí, pokud se jeví jako **pravděpodobná**
 - Např. u **předběžných opatření**

VYBRANÉ PROJEVY ZÁSAD CIVILNÍHO PROCESU V OBLASTI DOKAZOVÁNÍ

- Rozdílné uplatnění zásad ve **sporném** a **nesporném** řízení
- **Sporné řízení**
 - Zásada projednací (aktivita na procesních stranách)
- **Nesporné řízení**
 - Zásada vyšetřovací (aktivita na soudu, účastníci nezbaveni povinnosti tvrdit rozhodné skutečnosti a označit důkazy, ale neuplatní se plně pravidla o tzv. břemenu tvrzení a břemenu důkazním)
- **Společné pro obě řízení:**
 - Zásada ústnosti
 - Zásada přímosti
 - Zásada volného hodnocení důkazů

POVINNOSTI A PROCESNÍ BŘEMENA SPOJENÁ S DOKAZOVÁNÍM

- **Není přesné souhrnné označení důkazní břemeno**
 - Subjektivní důkazní břemeno x objektivní důkazní břemeno
- Účastníci mají obecně povinnost **tvrdit rozhodné skutečnosti a označit důkazy** na podporu svých tvrzení (§101 OSŘ a 120 OSŘ)
- **Břemeno tvrzení a břemeno důkazní** – procesní odpovědnost stran za to, že budou tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhnou důkazy k prokázání svých tvrzení skutkového stavu
- Rozdíl mezi **sporným a nesporným řízením v uplatnění břemen**
- Tzv. **neunesení břemene (tvrzení a důkazního)** – rozhodnutí v neprospěch toho účastníka, který netvrdil všechny rozhodné skutečnosti, popřípadě neoznačil důkazy tak, aby soud považoval za prokázanou určitou skutečnost
 - Uplatní se pouze ve **sporném řízení**

DĚLENÍ DŮKAZNÍHO BŘEMENE

- Možné přístupy
- Teorie analýzy norem
- Lze dokazovat negativní skutečnosti?

FÁZE PROCESU DOKAZOVÁNÍ

JEDNOTLIVÉ FÁZE PROCESU DOKAZOVÁNÍ

- Navrhování důkazů
- Obstarávání důkazních prostředků
- Provádění důkazů
- Hodnocení důkazů

NAVRHOVÁNÍ DŮKAZŮ - § 101 OSŘ A §120 OSŘ

○ Sporné řízení

- Povinnost navrhnout(označit) důkazy na procesních stranách(v souladu se zásadou projednací)
- Soud **může provést** jiné důkazy jen za předpokladu, že je třeba objasnit některé skutečnosti a tato potřeba musí vyplynout z obsahu spisu(§ 120/2 OSŘ)

○ Nesporné řízení

- Účastníci mají povinnost tvrzení i označit důkazy
- **Soud má ale povinnost** provést i jiné než navrhnuté důkazy, pokud je to třeba ke zjištění skutkového stavu (§ 20 a 21 ZZŘS – povinnost soudu zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí)

OBSTARÁVÁNÍ DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ

- Hlavní role **soud:**
 - Ustanovuje znalce
 - Vyžádá si vydání listiny(mimo níže uvedené)
 - Předvolá svědka
 - Vyžádá si zprávy o důležitých skutečnostech(§128 OSŘ)
 - Zajistí předmět ohledání
- Žalobce má povinnost k žalobě přiložit **písemné důkazy**(§ 79/2 OSŘ)
- Žalovaný má tuto povinnost ve vyjádření k žalobě(§ 114a OSŘ)
- Při obstarávání důkazních prostředků **povinnost účastníků i třetích osob k součinnosti**

PROVÁDĚNÍ DŮKAZŮ (§ 122 OSŘ)

- Provést důkaz může **pouze soud**
- Možnost **dožádání**(=důkaz proveden jiným soudem) - stranám musí být umožněno se zúčastnit provádění důkazů a vyjádřit se
- Soud provádí dokazování zásadně **při jednání**
- Strany musí mít možnost se k důkazům vyjádřit
- **Soud rozhoduje, které důkazy provede**
- Někdy právní předpis stanovuje, **který důkaz musí soud provést – např. § 38 ZZRS** - Soud vyslechne posuzovaného, znalce, podle okolností ošetřujícího lékaře posuzovaného, jeho opatrovníka a provede popřípadě další vhodné důkazy.
- Neexistuje **povinnost provést veškeré důkazy navržené účastníky**, ale pozor na **tzv. opomenuté důkazy**.

PROBLEMATIKA TZV. OPOMENUTÝCH DŮKAZŮ

- Pojem používaný zejména **judikaturou ESLP a ÚS**
- Jedná se o porušení **práva na spravedlivý proces**
- **Jedná se o důkazy, které**
 - Soud odmítl provést důkaz a toto ani v odůvodnění rozhodnutí neodůvodnil
 - Soud důkaz provedl, ale žádným způsobem ho nehodnotil
- **Judikatura: I. ÚS 854/09, II. ÚS 1437/07, II. ÚS 262/04**

HODNOCENÍ DŮKAZŮ

- Zásada volného hodnocení důkazů - **vyjádřena v ustanovení § 132 OSŘ**
- Jedná se vlastně o myšlenkový proces soudce
- Podstata – zákon soudu neukládá, jakou důkazní sílu mají jednotlivé důkazní prostředky
- Týká se výlučně **hodnocení pravdivosti (věrohodnosti všech důkazů – i např. znaleckého posudku).**
- **Netýká se závažnosti důkazu – její relevance (tedy např. se ukáže, že skutečnost byla dokázána, ale není právně významná z hlediska uplatněného práva) ani zákonnosti důkazů**
- Soudce by měl být přesvědčen o správnosti svého hodnocení – často užíván pojem – s „praktickou jistotou“
- Zásada volného hodnocení důkazů nesmí být zaměňována s pojmem **svévole**

PŘEDMĚT DOKAZOVÁNÍ

PŘEDMĚT DOKAZOVÁNÍ

- **Negativní vymezení** - Které skutečnosti nejsou předmětem dokazování?
 - **Skutečnosti obecně známé**(tzv. notoriety)
 - **Skutečnosti úředně známe** – např. informace v informačním systému datových schránek (rozhodnutí ÚS sp.zn. II. ÚS 3518/11)
 - **Právní předpisy** – pouze ohledně těch, které jsou uvedeny ve Sbírce zákonů ČR
- **Soud může vzít za svá shodná skutková tvrzení účastníků** – neprovádí se dokazování
- **Z výše uvedeného plyne, že předmětem dokazování jsou zejména (mezi účastníky) sporné skutečnosti**

DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY

DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY – VÝČET A CHARAKTERISTIKA

○ Ustanovení § 125 OSŘ:

- Důkazní prostředek je jakýkoli prostředek, kterým lze **zjistit stav věci**

+

- upravuje **demonstrativní výčet** důkazních prostředků (tedy je možné využít i jiných důkazních prostředků – např. konfrontace, audiovizuální záznam).

○ **Výčet:**

- Výslech svědka
- Znalecký posudek, odborné vyjádření
- Listina
- Zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob
- Výslech účastníků

VÝSLECH SVĚDKA I.(§ 126 OSŘ)

- Soud **předvolá osobu**, která je označena jako svědek
- Svědek – nezastupitelná osoba, která nějakou skutečnost vnímala pomocí vlastních smyslů
- Tato předvolaná osoba má povinnost vypovídat (§ 126 OSŘ)
- V případě nedostavení se je možné využít **předvedení**(§ 52 OSŘ) či **pořádkové pokuty** (§53 OSŘ)
- Svědek má **povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčovat** – i trestněprávní sankce při porušení
- **Odmítnout výpověď** může jen z důvodu, že by způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, nebo osobám blízkým

VÝSLECH SVĚDKA (§ 126 OSŘ) – PRŮBĚH I.

○ Výslech ad generalia(všeobecný)

- Zjištění totožnosti
- Zjištění poměru svědka k věci a k účastníkům
- Zjištění jiných skutečností, které by mohly mít vliv na věrohodnost výpovědi
- Poučení o právech svědka(právo odepřít výpověď, právo na svědečné)
- Poučení o povinnostech(vypovídat pravdu a nic nezamlčovat)
- Poučení o trestních následcích – křivá výpověď - § 346 trestního zákoníku

VÝSLECH SVĚDKA (§ 126 OSŘ) – PRŮBĚH II.

- **Výslech ad specialia(výslech k věci)**
 - Svědek by měl sám souvisle vylíčit vše, co ví o předmětu výslechu
 - Poté kladeny otázky soudem – k vyjasnění některých skutečností
 - Poté mohou klást otázky účastníci řízení, jejich zástupci, znalec.
- Nesmí být kladeny otázky nesouvisející s předmětem řízení a otázky tzv. kapciósní – úskočné a klamavé
- Nárok na svědečné
- **Hodnocení důkazů soudem** – nejen to, co svědek vypověděl

ZNALECKÝ POSUDEK I., ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ (§ 127 A 127A OSŘ)

- Soud má vyžádat od orgánu veřejné moci odborné vyjádření a pokud to není dostačující – ustanoví znalce
- Znalecký posudek je vypracován v případech, kdy jsou pro rozhodnutí soudu **důležité nějaké odborné znalosti**
 - Někdy ukládá povinnost vyhotovit jej **zákon** (§ 38 ZZŘS) nebo vyplývá z **judikatury** (stanovení nové hranice pozemků – R 65/72)
- Osoba znalce **je zaměnitelná** (svědek ne)
- Znalec nemůže být podjatý – možnost stanovit jiného
- Právní úprava postavení znalců – **zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech + OSŘ**
- Soud musí vymezit znalci konkrétní úkol
- Znalecký posudek se skládá z:
 - **Nálezu** – popis relevantních skutečností
 - **Posudku** – odborné posouzení skutečností, vyjádření znalce k zadanému úkolu
 - **Znalecké doložky** – označení znalce, ve kterém seznamu znalců je zapsán, v jakém oboru
- Znalecký posudek – především **ústní** – mohou být znalci kladeny otázky i ze strany účastníků a jejich zástupců. Obvykle vypracován i písemný znalecký posudek

ZNALECKÝ POSUDEK II. (§ 127 A 127A OSŘ)

- Znalecký posudek předložený jednou ze stran – až do novely OSŘ provedené zákonem č. 218/2011 Sb. považován za **listinný důkaz – vliv ve fázi hodnocení důkazů**
- Výše uvedená novela vložila do OSŘ **§ 127a**, který dopadá na znalecké posudky předložené stranou
- Výslovně zákon hovoří o **způsobu provádění takového důkazu**
- Stále zřejmě nutné **oddělovat** znalecké posudky zadané k vypracování soudem a znalecké posudky předložené účastníkem

LISTINA(§129 OSŘ)

- Důkaz listinou se provádí tak, že předseda senátu listinu přečte, popřípadě sdělí její obsah
- Je třeba rozlišit listiny **soukromé a veřejné – toto dělení nově v NOZ**
- **Veřejné listiny:**
 - listiny, které byly vydány státními orgány v mezích jejich pravomoci a další listiny, které za veřejné prohlásí zákon(např. notářské zápisy)
 - Zkoumána pravost – zda byla vydána uvedeným orgánem
 - Pravdivost – považována za pravdivou, dokud není prokázán opak(vyvratitelná právní domněnka)
- **Soukromé listiny:**
 - Zkoumána pravost i pravdivost – může být zpochybněna pouhou námitkou
 - Důkazní břemeno je pak na subjektu, který se listiny dovolává
- **Rozdíl je tedy v důkazní síle**

VÝSLECH ÚČASTNÍKA (§131 OSŘ)

- Podpůrný důkaz – je možné k němu přistoupit až tehdy, pokud
 - Nelze prokazovanou skutečnost prokázat jinak
 - Účastník musí souhlasit
 - § 22 ZZŘS – speciální úprava - Výslech účastníků je možné nařídit vždy, je-li toho ke zjištění skutkového stavu třeba. Souhlas účastníka se nevyžaduje.
- Účastník **není trestně odpovědný za svou výpověď**
- Průběh – obdobně jako u výslech svědka

INSTITUTY SPOJENÉ S DOKAZOVÁNÍM

- **Úvaha soudu nahrazující důkaz (§ 136 OSŘ)**
- Jedná se situace, kdy by bylo **nemožné určit výši nároku** vůbec nebo jen s **nepoměrnými obtížemi** (vzhledem k předmětu řízení)
- Využitelné např. při stanovení výše nemajetkové újmy
- Soud potom sám stanoví výši nároku
- Tato úvaha **není volná** – musí být opřena o důležité argumenty, odůvodněna a přezkoumatelná v instančním postupu.
- **Není možné využít při stanovování základu nároku – tedy samotné existence nároku**

PŘEDBĚŽNÉ OTÁZKY - § 135 OSŘ

- Vymezení pojmu
- Posouzení soudem
- Příklady

DĚKUJI ZA POZORNOST

